

[Ministeren for skatter og afgifter.]

fra disse tilfælde skal beskætningen ske efter samme regler som hidtil, hvis 2-årsbetingelsen ikke er opfyldt.

Endelig foreslås en udvidelse af adgangen til at fratrække underskud i almindelig indkomst i positiv særlig indkomst, så underskuddet også kan fratrækkes i særlig indkomst for et senere indkomstår. Forslaget har især betydning i de tilfælde, hvor en virksomhed afstås efter at have givet underskud i et par år. Det forekommer rimeligt, at det underskud, som er konstateret i indkomsten for disse år, kan fratrækkes i den fortjeneste ved afståelse af virksomhedens aktiver, som beskattes med særlig indkomstskat.

Med disse ord skal jeg anbefale forslaget til tingets hurtige og velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til økonomiministeren af Poul Schlüter (KF) og Stetter (KF):

„Hvilke oplysninger kan regeringen give om valutakrisens virkninger og om landets økonomiske situation, og hvad agter regeringen at gøre for at sikre landets økonomi og vor økonomiske selvstændighed?“

(Forespørgsel nr. XVIII. Anmeldt 23/4 76. Fremme af foresp. vedt. 27/4 76).

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg gør opmærksom på, at taletiden er 15 minutter for ordførere og 8 minutter for andre.

Ordføreren for forespørgerne (Stetter) (KF):

Baggrunden for den stillede forespørgsel er den usikkerhed og de åbenbare misforståelser, som er opstået i kølvandet på den netop overståede valutakrise. Situationen giver anledning til at stille en række spørgsmål; lad mig nævne nogle enkelte: hvilken virkning har krisen haft på Danmarks internationale likviditet? Hvor stor er vor interventionsgæld til Den tyske Forbundsbank? Hvordan formodes udenrigshandelen at udvikle sig efter momsforhøjelsen pr. 1. marts? Hvornår kan forskellen mellem det

danske og det udenlandske renteniveau indsnævres til forskellen før septemberforliget?

Det har svirret med tal og med formodninger, og vi finder, at tiden nu er inde til at få regnskabet gjort op og lagt frem og få draget de nødvendige konsekvenser, så vidt det nu lader sig gøre — ministeren ved, at vi er ræsonnable folk i den konservative gruppe. Vi har allerede for flere uger siden læst i aviserne, at enkelte af folketingets partier ifølge egne udtalelser havde modtaget alvorlige bedømmelser af situationen fra regeringen. Vi frakender naturligvis ikke disse partier ret til isoleret at forhandle om løsninger af vanskelighederne, men vi mener, at det må være korrekt, at væsentlige oplysninger om landets økonomiske situation fremlægges her i tinget. Vi beder ikke om en masse tal og mellemregninger, men om en samlet fremstilling af situationen, og vi beder om regeringens bedømmelse af landets valutarske og økonomiske stilling nu og i den nærmeste fremtid. Vi kender jo alle økonomiministerens ukuelige optimisme, og den glæder og varmer os, men den er jo desværre ikke altid af en sådan karakter, at den har vist sig at være lige berettiget.

Det, vi har behov for, er en nøgtern og en realistisk vurdering, som kan give tinget og offentligheden en mulighed for at danne sig et indtryk af situationen. Er den så alvorlig, som kristeligt folkeparti og venstre giver udtryk for? Jeg henviser til hr. Jens Møllers udtalelser til Kristeligt Dagblad den 23. april om, at vi står over for en akut økonomisk krise inden for de nærmeste tre måneder, og jeg henviser til venstres store helsidesannoncer den 30. april om, at der skal handles nu, hvis vi ikke vil have andre til at løse vore problemer. Jeg ved ikke, om de to partier har ret i deres vurdering. Men jeg kan kun opfatte hr. Jens Møllers udtalelser og teksten i den omtalte annonce som ensbetydende med, at de to partier nu også mener, at septemberforliget er utilstrækkeligt.

Den vurdering har det konservative folkeparti haft længe og givet udtryk for mange gange, og hvis forligspartierne venstre og kristeligt folkeparti nu giver os medhold, foreligger der en politisk situation, der må give anledning til overvejelse.

Store dele af erhvervslivet så hen til forståelsen mellem socialdemokratiet og andre

[Stetter.]

partier via septemberforliget som en mulighed for at skabe acceptable vilkår for produktion og eksport og dermed for beskæftigelsen. Det har imidlertid længe været klart, at septemberforliget ikke løste problemerne på den måde, som partierne forventede og gav udtryk for, da de sluttede dette forlig.

Renteniveauet er ikke stabiliseret, men steget. Priserne stiger nærmest mere nu end forud for forliget. Beskæftigelsessituationen er ikke væsentligt ændret, de store statstilskud giver i forbindelse med de øvrige statsudgifter et uacceptabelt stort underskud på statsbudgettet.

Det er i denne situation, at nogle af forligspartierne åbner debatten om en overbygning af forliget. Men denne debat har i det sidste par uger udviklet sig til en debat om folketingsvalg: ja eller nej. Jeg forstår på morgenaviserne, at denne diskussion foreløbig er afsluttet, og det er vi mange der er taknemlige for. Men det er åbenbart, at de manglende resultater har fået nogle af partierne til at fare i totterne på hinanden og til at tro mere på et valg end på et nyt forlig.

Det er vort indtryk, at enkelte af forligspartierne kives mere, end godt er. Er det et forsøg på at bringe sig i den gunstigste stilling forud for alvorlige politiske forhandlinger, eller dækker debatten over reelle forskelle, som ikke kan overvindes? I hvert fald regeringen synes i de sidste par dage at have overvejet muligheden for at tage et folketingsvalg, formentlig for at undgå, at septemberforligets manglende resultater blev synlige for vælgerne.

Vi ønsker ikke noget valg. Et folketingsvalg løser ikke landets problemer, det er direkte skadeligt, men skal vi have det i 1976, bør det komme nu. Hvis regeringen og måske andre lægger op til et sensommer- eller efterårsvalg, vil der ikke blive taget skridt til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger til at begrænse inflationen. Man vil samtidig spærre for de påkrævede besparelser på statsbudgettet i indeværende finansår. Det vil modvirke tilliden til dansk økonomi, og det vil være uansvarligt.

Jeg vil allerede her ved motiveringen af forespørgslen understrege, at den konservative gruppe nu som før ønsker at medvirke til at sikre den størst mulige kursstabilitet for den danske valuta. Vi betragter EF-valuta-

kurssamarbejdet, slangesamarbejdet, som et væsentligt sikringselement. Folketingets markedsudvalg har modtaget et notat om slangesamarbejdet udarbejdet af det økonomiske sekretariat og Danmarks Nationalbank.

Betydningen af valutakurssamarbejdet koncentrerer sig i tre hovedgrunde, nemlig for det første, at erhvervslivet bør have så faste kurser for samhandelen som muligt, for det andet kursstabilitetens væsentlige betydning for administrationen af EF's landbrugs politik og for det tredje hensynet til vor betydelige kortfristede gæld til udlandet.

Vi tilslutter os, at slangesamarbejdet og dermed den vesttyske finansielle støtte er væsentlig for at stabilisere den danske valuta, men vi understreger, at det altafgørende i det lange løb er, at landets samlede økonomi er i orden, og det synes vi bestemt ikke den er. Fundamentet er svagt. Pris- og omkostningsudviklingen er for kraftig. Netop fordi vi mener, at kronens værdi skal holdes, må vi også medvirke til at få hold på omkostningsudviklingen. Dette er hidtil ikke lykkedes i tilstrækkeligt omfang.

Vi forventer, at regeringen har forslag til at forbedre handels- og betalingsbalancen og dermed styrke tilliden til den danske valuta. Vi erkender, at forbedringer ikke kan indtræffe på kort sigt, men det er vigtigt at få stoppet den nuværende onde cirkel. Regering og folketing må derfor omgående i gang med de forberedende forhandlinger om de helt nødvendige foranstaltninger. Disse forhandlinger kan ikke vente til sommerferien.

Vort råd er en frivillig indkomstpølse i den direkte beskatning, som modregnes med besparelser og dermed forbedringer af statens budget allerede for indeværende finansår. Denne politik skal suppleres med en ophævelse af de mest generende restriktioner og skattemæssige skavanker for erhvervslivet. En lettelse af skattetrykket vil i sig selv begrænse inflationen og derved styrke den private kontante opsparring.

For en ordens skyld skal jeg tilføje og slutte med at sige, at den konservative gruppe nu som i september er parat til at tage et medansvar, hvis man tager hensyn til vores synspunkter. Vi vil med interesse lytte til økonomiministerens svar på forespørgslen.

Økonomiministeren (Per Hækkerup):

Efter de meget urolige forhold på de internationale valutamarkeder i 1974 skete der en normalisering af forholdene i 1975. For Danmark var det af betydning, at det europæiske valutasamarbejde fungerede gnidningsfrit og sikrede stabile kursforhold over for Tyskland, Beneluxlandene samt Norge og Sverige. I sommeren 1975 besluttede den franske regering på ny at lade francen, hvis deltagelse i valutasamarbejdet var blevet suspenderet i januar 1974, deltage i dette valutasamarbejde. Som baggrund for den mere rolige udvikling på de europæiske valutamarkeder i 1975 skete der en udvikling henimod en bedre indbyrdes balance på handels- og betalingsbalancerne inden for EF, idet overskuddet på den tyske betalingsbalance blev formindsket, samtidig med at der skete en forbedring i Englands, Frankrigs og Italiens betalingsbalancetilting.

Mens der siden årsskiftet har været forholdsvist stabile kursforhold mellem den amerikanske dollar og slangevalutaerne, har forholdene på de europæiske valutamarkeder derimod været meget urolige. Udgangspunktet herfor var en uro omkring liraen, der i januar førte til, at de italienske myndigheder besluttede at suspendere den officielle valutannotering. Selv om noteringen blev genoptaget i begyndelsen af marts, har det som følge af usikkerhed omkring den politiske situation i Italien ikke hidtil vist sig muligt på ny at få skabt ro omkring lirekursen. Det seneste udslag af denne usikkerhed er den italienske regerings beslutning om i sidste uge som en midlertidig foranstaltning at indføre en 50 pct.s deponeringsforpligtelse for køb af udenlandsk valuta.

Fra Italien bredte uroen sig til Spanien, hvor kursen på pesetas blev nedskrevet i februar, og videre til Frankrig. I en periode i februar var der et betydeligt pres imod den franske franc, men det lykkedes at opfange virkningerne på dette pres inden for rammerne af slangesamarbejdet. I den anden uge af marts opstod der imidlertid et nyt pres imod francen. De problemer, som det fornyede pres stillede det europæiske valutasamarbejde over for, blev drøftet ved et møde i Bruxelles blandt slangelandenes økonomi- og finansministre. Fra et dansk synspunkt var det skuffende, at Frankrig

ved afslutningen af disse forhandlinger erklærede, at Frankrig ligesom i januar 1974 midlertidigt ønskede at ophøre med at deltage aktivt i slangesamarbejdet.

En sidevirkning af mødet i Bruxelles den 15. marts var, at der i forbindelse med Frankrigs suspension af sin deltagelse i slangesamarbejdet opstod usikkerhed omkring de eksisterende kursrelationer mellem de valutaer, der fortsat deltog i slangesamarbejdet. Denne usikkerhed havde først og fremmest karakter af en udbredt forventning om, at centralkursen for D-mark ville blive forhøjet over for de øvrige slangevalutaer. På denne baggrund blev ugen fra 15. til 19. marts en meget urolig uge på de europæiske valutamarkeder. For at sikre en opretholdelse af 2¼ pct.-båndet over for de øvrige slangevalutaer måtte Den tyske Forbundsbank i den omtalte uge købe meget betydelige beløb af de øvrige slangevalutaer. Presset var særlig stærkt imod den belgiske franc og den danske krone, og nationalbankerne i Danmark og Belgien støttede samtidig deres valutaer ved betydelige køb af egen valuta. Da valutamarkederne åbnede efter weekenden 21.-22. marts, var der ikke længere noget pres på slangen, og i tiden, der er forløbet siden da, har der — uanset at D-marken fortsat har ligget i toppen af slangen — stort set ikke været behov for indgreb på valutamarkederne for at hindre, at kursafstanden mellem den højest og lavest noterede valuta overskred 2¼ pct. I de sidste uger er der sket en moderat styrkelse af kronens relative stilling inden for slangen.

Når jeg har beskrevet baggrunden for valutakrisen i marts så forholdsvist indgående, er det for at gøre det klart, at denne krise ikke havde sit udspring i en krise omkring den danske krone. Det, der stod på spil i marts, var selve det europæiske valutasamarbejdes fremtid. Presset imod kronen var i nogle dage meget stærkt, men der var hos regeringen ingen tvivl om, at det var af vital interesse for Danmark, at slangesamarbejdet kunne fortsætte, og jeg er overbevist om, at en ændring af kronens centralkurs ville have gjort det langt vanskeligere at løse de økonomiske problemer, som vi står over for. I krisedagene i marts kunne man konstatere, at samarbejdet mellem centralbankerne i slangelandene fungerede gnidningsfrit og effektivt. Erfaringerne viste, at

[Økonomiministeren.]

der i alle de deltagende lande var en vilje til at gøre en indsats for at opretholde slangesamarbejdet.

I tiden siden marts har der fra enkelte medlemmer af folketinget været rejst spørgsmål om, hvorvidt en opretholdelse af valutasarbejdet — eller en fortsat dansk deltagelse i dette — er i Danmarks interesse. Jeg skal heroverfor blot sige, at en opløsning af valutasarbejdet ville skabe nye alvorlige vanskeligheder for EF's fælles landbrugspolitik, hvad der afgjort ikke vil være i Danmarks interesse. Samtidig vil en opløsning af slangesamarbejdet bevirke, at den kursusikkerhed, der i dag er knyttet til kontrakter i dollars og pund sterling, vil brede sig til også at omfatte de tre hovedmarkeder for den danske industri: Sverige, Tyskland og Norge.

Før jeg vender mig til de interne følger i Danmark af slangekrisen, vil jeg kort sige, at der sideløbende med den øvrige uro på de europæiske valutamarkeder har været en periodevis betydelig nedadgående tendens for sterling. Resultatet er blevet, at sterlingkursen siden nytår er faldet med mere end 10 pct. Efter min vurdering kan man rejse det spørgsmål, om ikke det kraftige fald i pundkursen er gået ud over, hvad der kan motiveres af hensynet til den engelske industris internationale konkurrenceevne. Det er vort håb, at der med de nuværende gode udsigter for en stabiliseringspolitik i England vil være skabt grundlag for en rolig kursudvikling for sterling.

Resultatet af støtteøkobene for kronen både i Frankfurt og København i marts blev, at Nationalbanken oparbejdede en gæld på 508 mill. europæiske regningsenheder eller ca. 3,8 mia kr. i Den tyske Forbundsbank. Fra et dansk synspunkt er dette selvsagt en meget betydelig gældsforpligtelse, og efter forhandling mellem Forbundsbanken og Nationalbanken i april er der opnået enighed om, at fristen for afviklingen af den danske interventionsgæld er blevet udsat fra 30. april til 31. juli. En forlængelse som den nu aftalte ligger inden for de retningslinjer, der efter aftale kan fastsættes for afviklingen af gældssaldi inden for slangesamarbejdet. Jeg kan således nævne, at den belgiske og den danske nationalbank i begyndelsen af 1975 enedes om en tilsva-

rende forlængelse med 3 måneder af en gældssaldo, som Nationalbanken i begyndelsen af 1975 oparbejdede over for den belgiske nationalbank. Der er ikke knyttet økonomisk-politiske betingelser til den aftalte forlængelse af afviklingsfristen for interventionsgælden fra marts. Nationalbanken er indstillet på gradvis at søge gælden til Forbundsbanken nedbragt, og skønt april var en valutarisk meget ugunstig måned, blev interventionsgælden i månedens løb nedbragt fra 508 mill. regningsenheder til 460 mill. europæiske regningsenheder.

Ved en bedømmelse af de problemer, som en afvikling af den kortfristede gæld til Den tyske Forbundsbank rejser, er det vigtigt at have klart for sig, at gældsforøgelsen ikke har ført til en tilsvarende forringelse af Danmarks samlede internationale likviditet, skønt Nationalbankens forpligtelser over for udlandet steg med knap 4,5 mia kr. i marts. Danmarks samlede internationale likviditet blev i denne måned, der var præget af det stærke pres inden for slangen, kun forringet med 948 mill. kr.; jeg kan tilføje, at Danmarks samlede internationale likviditet i tiden fra nytår til udgangen af april er blevet forringet med 825 mill. kr. En væsentlig del af forklaringen på forskellen mellem størrelsen af interventionsgælden og ændringen i den samlede nettolikviditet kan søges i, at de private pengeinstitutters nettovalutastilling siden nytår er forbedret med 2,4 mia kr.; denne ændring i valutaeservernes sammensætning er først og fremmest en følge af, at pengeinstitutterne har skaffet sig valutarisk dækning over for en voksende interesse fra erhvervslivet for at anvende valutaterminsforretninger; interessen herfor var særlig stærk i marts.

Ser man på den underliggende betalingsbalancesituation, er der nu, hvor vi har oplysninger om udenrigshandelen for årets 3 første måneder, ikke tvivl om, at underskuddet på betalingsbalancen løbende poster har ligget på et meget højt niveau i første kvartal. Forbrugernes reaktion på momsnedsættelsen i vintermånederne blev stærkere end forventet, og væksten i det private forbrug er kommet både indenlandske og udenlandske leverandører til gode. Ved siden heraf er det åbenbart, at importen i de sidste måneder har været præget af en tendens til øget import af råvarer og halvfabri-

[Økonomiministeren.]

kata fra udlandet. Mens det nok må erkendes, at vi på baggrund af forholdene i sommeren 1975 undervurderede den ekspansive virkning på produktion og import af momsnedsættelsen, mener jeg ikke, at det er berettiget at sige, at vi har været for optimistiske i vor vurdering af den internationale konjunkturudvikling i 1976. Selv om man ikke må overvurdere betydningen af en enkelt måneds tal, håber jeg, at den positive udvikling, der prægede udviklingen i industrieksporten i marts, er tegn på, at det begyndende opsving i det øvrige Vesteuropa vil føre til en fortsat stigning i eksporten. Jeg synes derfor ikke, at det er berettiget at sige, at det grundlæggende sigte bag den politik, der blev tilrettelagt i sommeren og efteråret 1975, har været forkert. Gennem den midlertidige momsnedsættelse og de øvrige ekspansive foranstaltninger opnåede vi en styrkelse af den indenlandske efterspørgsel i en periode, hvor der var rigelig kapacitet, og nu, efter at momsen er ført tilbage til sit tidligere niveau, er det klart, at der også mere varigt er sket en vis styrkelse af konjunktursituationen, samtidig med at industrien kapacitetsmæssigt fortsat skulle have gode muligheder for at drage fordel af det begyndende opsving i udlandet.

Selv om vi endnu mangler en del oplysninger for at kunne bedømme betalingsbalanceforløbet over for udlandet i de første 4 måneder af 1976, er der ikke tvivl om, at et karakteristisk træk ved udviklingen har været, at finansieringen af det store underskud på de løbende poster — ud over en vis begrænset anvendelse af valutareserverne — er sket gennem en meget omfattende offentlig låntagning i udlandet, mens en del tyder på, at den private nettogæld til udlandet trods væksten i importen har været stort set uændret eller er gået lidt ned. Markedsforholdene for optagelse af offentlige lån i udlandet har været gunstige i den forløbne del af 1976, og finansministeriet har modtaget mange lånetilbud fra udenlandske banker. En finansiering af vort betalingsbalanceunderskud baseret på offentlige lån har den fordel fremfor en finansiering baseret på privat kapitalimport, at den som hovedregel har en noget længere løbetid.

For at skaffe mulighed for at udnytte

lånetilbud fra udlandet vil finansministeren en af dagene fremsætte lovforslag om en forhøjelse af den eksisterende hjemmel til optagelse af statslån i udlandet. Selv om anvendelsen af offentlige lån kan have fordele som finansieringskilde, tror jeg alligevel, at man fremover bør sigte imod en noget mere ligelig fordeling mellem offentlig og privat finansiering. Med en normalisering af betalingsmønsteret i udenrigshandelen skulle en forskydning over imod en større privat kapitalimport i nogen grad komme af sig selv.

Jeg har ikke med disse bemærkninger villet tilsløre, at underskuddet på betalingsbalance løbende poster har været meget stort i vinterhalvåret. Det er af afgørende betydning for den valutariske udvikling, at dette underskud hurtigt bringes ned på et lavere niveau. Betingelserne herfor skulle med de forbedrede internationale konjunkturodsigter være til stede, da vi fremover må vente, at væksten i efterspørgslen vil være stærkere end hidtil i udlandet. For at vi kan drage fordel af de bedre eksportkonjunkturer, er det imidlertid af afgørende betydning, at vi fastholder og viderefører den afdæmpning af stigningen i pris- og omkostningsniveauet, der er sket i løbet af de sidste 12 måneder. Der er i den seneste tid skabt forudsætning for en stabilisering af pris- og omkostningsniveauet i Tyskland og Norge, og der er udsigt til en klar afdæmpning af den hidtidige prisstigningstakt i England. Det er klart, at vi for at sikre vor konkurrenceevne må tage disse forhold i betragtning ved en videreførelse af stabiliseringspolitikken. Samtidig med at regeringen ad disse veje vil sigte mod at opnå en hurtig nedbringelse af betalingsbalanceunderskuddet fra det høje niveau i vinterhalvåret, vil vi fortsat søge at udnytte de muligheder, der vil være for i rimeligt omfang at optage offentlige lån i udlandet. Ved siden heraf skulle der med den beskrevne udvikling være udsigt til en vis normalisering af forholdene omkring den private kapitalimport. Selv om udviklingen rummer klare risikomomenter — jeg behøver blot at henvise til Italiens nyligt indførte midlertidige deponeringsordning ved valutakøb — ser jeg ikke, dersom vi opnår en varig dæmpning af pris- og omkostningsudviklingen, i vinterens og forårets begivenheder nogen fare for vor økonomiske selv-

[Økonomiministeren.]

stændighed. Begivenhederne i marts har imidlertid understreget betydningen af, at den økonomiske udvikling i Danmark ikke kommer ud af trit med udviklingen i de af vore nabolande, der deltager i det europæiske valutasamarbejde. Det er på denne baggrund, regeringen vil fortsætte sine forhandlinger om fastlæggelsen af den økonomiske politik for de kommende år med en stram indkomstpølg og en styrkelse af konkurrenceerhvervene som hovedbestanddele.

Ordføreren for forespørgerne (Stetter) (KF):

Det er en god skik her i huset at talke for svaret på en forespørgsel. Dette være hermed gjort.

Ministeren besvarede ikke alle mine spørgsmål, men det skyldes jo den særlige arbejdsform, vi har her i tinget. Ministeren kendte ikke på forhånd min motivering for forespørgslen, men ministeren har jo lejlighed til at komme tilbage til de rejste emner.

Vi blev noget, men ikke meget klogere af svaret på forespørgslen. For hvad vil regeringen egentlig gøre? Ja, jeg opfattede svaret således: i hvert fald ingenting før sommerferien. Er det virkelig ansvarligt at sende tinget på ferie i den nuværende situation? Vi mener nej. Det forekommer mig endvidere, at der er en klar forskel mellem økonomiministerens og dermed regeringens bedømmelse af den økonomiske tilstand og den bedømmelse, som er kommet til udtryk fra hr. Poul Hartling og hr. Jens Møller.

Økonomiministeren henviser til septemberforliget. Ja, ministeren kender vor vurdering af forliget, nemlig den, at det bygger på en inflationsskabende politik. Det forkerte var jo, at regeringen og de 122 mandater gennemførte en række populære økonomiske foranstaltninger uden samtidig at få tilsagn om tilbageholdenhed i indkomst-udviklingen og uden samtidig at turde gå ind for de nødvendige besparelser på de offentlige budgetter.

Jeg tror desværre ikke, at man nu er i stand til at reparere forliget, fordi selve fundamentet var forkert og uden den nødvendige indbyggede fasthed. Ministeren og jeg har jo nogle gange vekslet ord om, hvad regeringen havde at foreslå sine EF-partnere for at bekæmpe den faldende ak-

tivitet og den stigende ledighed og derved påvirke konjunkturforløbet i gunstig retning. Jeg har hver gang fået det svar, at regeringen ville opfordre især Vesttyskland til at føre en mere ekspansiv økonomisk politik, eller med andre ord føre samme let-sindige inflationspolitik som Danmark. At vesttyskerne har afvist dette råd, er en selvfølge, men det viser, hvor forkert regeringen bedømmer situationen, og det er jo faktisk at føje spot til skade.

Inflationen med den styrke, den har her i landet, er en uretfærdighed, og den underminerer et frit samfund. Den rammer især lønmodtagere uden fast ejendom og pensionister, især selvpensionister, og den fører næsten automatisk til social og politisk uro, fordi det er umuligt at bekæmpe arbejdsløsheden med naturlige midler. Tør regeringen virkelig gå sommeren i møde uden at foretage sig noget mod den danske indenlandske inflation? Såfremt socialdemokratiet tør løbe denne risiko, er der forhåbentlig mulighed for at bryde septemberforliget og skabe et borgerligt flertal for den nødvendige antiinflationspolitik. Debatten kan antagelig give svar på spørgsmålet.

Vi har et fortsat stigende underskud på de løbende poster på betalingsbalancen. Vi fik ikke at vide, hvor stort det var, men jeg mener, det er opgjort til ca. 3 mia kr. for årets første 3 måneder. Når hertil kommer vore rente- og afdragsforpligtelser, udviklingshjælp m. v., vil enhver kunne fatte, at det fortsat bliver nødvendigt at finansiere en væsentlig del af dansk aktivitet og virksomhed ved hjælp af udenlandske lån. Dette økonomiske vanvid kan ikke fortsætte. Vi opfører os som verdens rigeste samfund, og vi gør det for lånte midler, som måske oven i købet kommer fra samfund og befolkninger, der lever langt ringere, end vi gør.

Vi har haft gode muligheder for at rette situationen op, men ikke udnyttet disse muligheder, men nu har spørgsmålet om vor kreditværdighed antaget alvorlige dimensioner. Hvor stort er betalingsbalanceunderskuddet i de første 3 måneder af året? Og hvor stort skønner regeringen betalingsbalanceunderskuddet bliver for 1976? Jeg vil gerne rette disse direkte spørgsmål til økonomiministeren. 6, 7 eller 8 mia kr. måske og i 1977 og 1978 det samme. Det vil sige, at vi skal ud at låne til dækning af et

[Stetter.]

finansieringsbehov på over 25 mia kr. i de kommende 3 år. Kan vi det? Danmark har ganske givet i dag en god kreditværdighed, men det hænger sammen med, at vi i 1975 ikke har været så aktive på det internationale lånemarked som i de foregående år.

Bliver de kommende år præget af en kraftig international økonomisk ekspansion, kan vi forudse, at der vil opstå stramme forhold på det internationale lånemarked. Denne vurdering deler vi med regeringen. Også derfor skal inflationen bekæmpes, og der skal nødvendigvis føres en økonomisk politik, som i de kommende år afgørende vil formindske underskuddet på betalingsbalancen. Vil regeringen det, og kan regeringen få den socialdemokratiske gruppe med til de nødvendige begrænsninger i statens udgifter?

De store underskud i betalingsforholdet over for udlandet tvinger Nationalbanken til at holde et højt renteniveau. Det har været og er bevidst dansk økonomisk politik ved hjælp af det høje renteniveau at presse i tusindvis af danske virksomheder til at optage finanslån i udlandet og derved medvirke til at finansiere vort betalingsbalanceunderskud, og derved løber de pågældende en kursrisiko.

Men samtidig må i hundredtusindvis af mindre virksomheder og byggeriet respektere en urimeligt høj rente på det indenlandske kapitalmarked både for korte og for lange lån. Danske virksomheder og bedrifter og dansk byggeri må betale en rente, som ofte er mere end dobbelt så høj som i udlandet. Det er omkostningsskabende og derved inflationsfremmende. Det er ejendommeligt, at det netop er socialdemokratiet, som fører denne politik. Erhvervslivet og byggeriet blev lovet et rentefald i septemberforliget. Der sigtes, står der at læse, mod en lavere og stabil obligationsrente. Hvornår og hvordan vil man indfri dette løfte?

Mandag aften havde jeg fornøjelsen at høre økonomiministeren i en radioudsendelse: 5+5, hvor ministeren svarede på spørgsmål om den økonomiske situation. Det første spørgsmål lød noget i retning af, om det var en forudsætning for gennemførelse af en indkomstpøolitik, at socialdemokratiets ØD-forslag også blev gennemført.

Jeg forstod på udsendelsen, at der i første omgang kun kunne svares med et ja eller nej. Ministeren svarede ja. Der er mulighed for her i tinget ligesom i udsendelsen at uddybe dette svar, og jeg vil opfordre ministeren til at gøre det. Det vil have stor interesse for mange.

Regeringen vil tilsyneladende via kampen mod arbejdsløsheden søge at få taget de første skridt frem mod gennemførelsen af LOs og socialdemokratiets ØD. Statsministeren har sagt, at det for ham gælder om at få startet sagen og få den ført igennem i løbet af en årrække. Hvordan skal dette programpunkt føres ud i livet?

Det konservative folkeparti vil ikke passivt se på, at den private ejendomsret drages ind i overenskomstforhandlingerne. Hvis der skal gøres forsøg på at rokke ved dette væsentlige fundament i vort samfund, skal det ske her i folketingsalen og i fuld offentlighed. Hvad skal der så gøres? Jeg vil gerne nævne rammerne for vor antiinflationsplan.

For det første bør regeringen omgående indlede arbejdet med en betydelig nedskæring af de offentlige udgifter og betydeligt mere end forudset i septemberforliget, for situationen er jo forværret siden september. Hvis der skal være plads både til en skattelettelse af fornødent omfang og til en stramning af statens driftsudgifter, så må det dreje sig om besparelser, der fra næste år når op på over 7 mia kr. i reelle begrænsninger af statsudgifterne, og det er nødvendigt at handle så hurtigt, at også udgifterne i indeværende finansår kan få en betydelig nedskæring.

For det andet bør regeringen omgående foranledige, at der indføres forbedringer for den private opsparing. Enhver forøgelse af forbruget — og der er plads til en stor forøgelse i vor økonomi — vil true vor valutastilling. Derfor bør den private opsparing fremmes. Det kan ske ved at modvirke inflationen gennem de ovennævnte besparelser, at gennemføre ret til tegning af indekskontrakter, at forhøje eller i hvert fald ajourføre 3.000 kr.s grænsen for særlig opsparing, at indføre udsættelse af beskatning, når beløb langtidsopspareres, at gennemføre en række opmuntringer til boligopsparing, etableringsopsparing m. v. Vi har et opsparingsunderskud både i det offentlige afsnit og i det private afsnit af det danske sam-

[Stetter.]

fund. Kun en større opsparing kan lette renteniveauet. Det er nødvendigt at bremse op for inflationen, og det er nødvendigt, at staten går i spidsen med besparelser. Vi kan anstændigvis ikke opfordre befolkningen til at spare op kontant, hvis regering og folketingsflertal fører en inflationsskabende politik.

For det tredje: Regeringen bør fremlægge rammerne for besparelser, privat opsparing og skattelettelse for arbejdsmarkedets parter og dermed sikre dem mulighed for at forhandle sig frem til en nulløsning. Eventuelle forbedringer i realindkomsten gives over skattelettelsen. Det er en liberal, en frivillig indkomstpøolitik, om man vil. Den konservative gruppe tror ikke på en obligatorisk. Vi har set, at det udelukkende rammer alle lønmodtagergrupper uden for LO-området, og vi har set, at det rammer erhvervslivet med restriktioner og sanktioner, som baster og binder erhvervslivet.

For det fjerde: Udbygningen af arbejdspladser lettes gennem afvikling af en række restriktioner og gennem forbedringer ved skattemæssig frem- og tilbageførelse af underskud, kursgarantisikring for udlandslån m. v. Jeg får ikke tid til at gå nærmere ind på disse forhold.

Til afslutning på mit indlæg vil jeg henviser til nationalbankdirektør Erik Hoffmeyers udtalelser på Realkreditrådets årsmøde den 30. april. Hoffmeyer sagde bl. a., at Nationalbanken klart har befundet sig i et overordentlig ubehageligt dilemma i denne periode, fordi hensynet til valutaudviklingen tilsagde at undlade at købe obligationer, medens hensynet til en stabil renteutvikling tilsagde det modsatte. De sidste dages begivenheder på børsen viser, at Nationalbanken nu tager mest hensyn til valutaudviklingen og lader renten stige.

De eneste, der kan hjælpe Nationalbanken i dens dilemma med at opretholde den danske valuta, er regeringen og et folketingsflertal. Hvis ikke vi hjælper, men lader stå til, vil renten og inflationen stige til ubodelig skade for virksomheder og familier, der bygger, for pensionister og selvpensionister, der ser deres økonomiske forhold blive forringet fra dag til dag, og for os alle, for inflationen rammer alt og alle. Vi risikerer at havne i britiske tilstande. Regeringen

finansierer store dele af statens aktivitet ved træk på Nationalbanken. Seddelpressen ruller og ruller, og pengemængden forøges. Vi ved ikke, hvordan det kommer til at gå med statslånene, det ser jo ikke alt for gunstigt ud. Jeg har bemærket, at det har været nødvendigt for banken at sætte renten i vejret for overhovedet at få disse obligationer afsat.

Regeringen foretager sig intet og agter tilsyneladende ikke at trække i arbejdstøjet. Derfor vil jeg slutte med den gamle talemåde, som siger, at enten må regeringen tærskes, eller også må regeringen gå af loen. Der er ikke andre muligheder.

Erling Olsen (S):

Ja, efter denne tale kunne man jo godt få lyst til at tærskes hr. Stetter, men jeg skal undlade at falde for fristelsen, fordi det ikke er den slags ting, vi har brug for lige for øjeblikket. Det, vi har brug for, er gode nerver og gode viljer, hvis vi både skal løse valutaproblemerne herhjemme og være med til det i hele den vestlige verden. Vi må først og fremmest ikke lade os bringe ud af fatning. Vi skal være besindige, det burde man dog kunne forstå i det konservative parti. Vi skal kunne se ud over dagen og vejen, og vi må fremfor alt ikke være egoistiske, vi skal kunne samarbejde både med andre lande og med hinanden. Ret beset skyldes jo mange af den vestlige verdens genvordigheder, at vores nerver blev lidt tyndslidte under oliekrisen.

Da araberne femdoblede oliepriserne, frygtede mange lande, at det ville tømme deres valutakasser og slå det internationale valutasystem i stykker, ganske enkelt fordi de internationale betalingsmidler ville hobe sig op hos oliesheikerne, der ikke ville ane, hvad de skulle bruge så mange penge til. Men det viste sig hurtigt, at denne angst var ubegrundet. Olielandene igangsatte vældige udviklingsprogrammer, som krævede import af varer fra den vestlige verden og teknisk-økonomisk rådgivning fra de højt udviklede industrilande, og det bragte nogle af pengene tilbage til den gamle verden igen.

Dertil kom, at også oliesheiker kunne lide at få renter af deres penge, så de gav sig til at låne en del af deres nyindtjente valuta ud, og endelig gav nogle af olielandene sig til at yde en ganske god u-landshjælp. Kort

[Erling Olsen.]

og godt, de internationale betalingsmidler, som olielandene tappede os for, begyndte lige så stille at vende tilbage til den internationale omsætning, og vi havde derfor ikke behøvet at være slet så nervøse. Men nu førte nervøsiteten til, at ledende lande strammede deres økonomiske politik ganske væsentligt. Hver for sig ønskede de at værne deres egen valuta.

Hvad fik de så ud af det tilsammen? Ja, at vi havnede i det kraftigste tilbageslag, vi har set siden den anden verdenskrig, og vi fik omfattende og hyppige valutakriser. Det gav ny nervøsitet og ny næring til den nationale egoisme verden over. Faste valutakurser blev gjort flydende, og flere lande snoede sig ud af det såkaldte slangesamarbejde, således som økonomiministeren beskrev det. Den internationale valutaspekulation fik en helt ufortjent arbejdsmark. Hvorfor? Fordi vores nerver ikke var gode nok, og fordi vores viljer ikke var gode nok.

Hvorledes har så den danske regering forholdt sig under det internationale tilbageslag? Ja, den har i et vist omfang været tvunget til at følge med i den almindelige udvikling, og det vil nok være pral, hvis jeg søgte at skjule, at vi selv i socialdemokratiet en gang imellem har rystet lidt i knæene, men vi har aldrig ladet vores bekymring gå over i en egentlig nervøsitet og en national egoisme. Vi har hele tiden ment, at både beskæftigelseskrisen og valutakrisen først og fremmest måtte løses gennem et internationalt samarbejde. Vore regeringsmedlemmer har været flittige og aktive deltagere i internationale topmøder. Det er ikke vort ansvar eller vor fortjeneste, at man i de vestlige lande i 1975 besluttede sig til at bekæmpe arbejdsløsheden ved en fælles og i høj grad samordnet udvidelse af købekraften, men vi maste på, og nu begynder vi at kunne se resultaterne. Beskæftigelsesmæssigt er bunden passeret, og de fleste økonomiske strømpe peger nu klart opad, om end det går langsommere, end vi havde håbet. Valutarisk har vi også kunnet holde nerverne i ro og bevare viljen til at arbejde sammen med andre. Vi har ikke ladet os skræmme af den internationale spekulation, men har imødegået den gennem et samarbejde mellem Danmarks Nationalbank og udlandets nationalbanker, herunder ikke mindst Deutsche

Bundesbank, således som det fremgik af økonomiministerens redegørelse.

Vi har heller ikke overvejet at forlade samarbejdet, og at lade kronkursen flyde har vi end ikke drømt om. Vi har med beklagelse konstateret, at visse andre lande har tyet til dette middel, men kronen ligger fast. Jeg gentager, kronen ligger fast.

Det ville være forkert af mig at forklare dette standpunkt udelukkende ud fra vores gode vilje til at deltage i det internationale valutasamarbejde; der er også en god portion egeninteresse i, at vi holder kronkursen fast. Og heri ligger andet og mere, end at små lande har større interesse end andre i et internationalt samarbejde.

Uden et veludbygget samarbejde mellem nationalbankerne kunne kronen så let som ingenting rendes over ende af den internationale privatspekulation, og dette samarbejde mellem nationalbankerne, som hidtil har gjort det muligt for os at ride stormen af, går nu engang bedst, når valutakurserne er faste. Det er også, som om flydende valutakurser indbyder til spekulation, mens faste kurser lader spekulanterne ane, at her er vist ikke ret meget at hente.

Dertil kommer så, at EFs fælles landbrugspolitik vanskeliggøres af valutakursforskydninger. Vil man have denne del af EF-samarbejdet til at glide så gnidningsfrit som muligt, står man sig ved at lade sin valutakurs ligge fast, og vil man i øvrigt have sin udenrigshandel til at glide smertefrit, så skal man ikke skabe usikkerhed omkring valutakurserne.

Endelig er der nogle ikke helt uvæsentlige bånd til det hjemlige pris- og omkostningsniveau, som gør valutakursændringer ubehagelige. Hvis vi søgte at bedre vores konkurrenceevne gennem en kronenedskrivning, kunne det nemt sætte sådanne kræfter i gang, at vi kom fra asken i ilden, så vi står os alle sammen ved, at vi holder kronen i ro og holder nerverne i orden.

Det fremgik af økonomiministerens redegørelse, at vi ikke er kommet igennem den seneste tid uden skrammer. Jeg tænker bl. a. på de seneste udenrigshandels- og valutatal, og det skal da heller ikke nægtes, at vi fortsat vil have problemer på valutafronten. Det er også de problemer, som har givet anledning til dagens forespørgsel. Men ét er

[Erling Olsen.]

at få skrammer, et andet er at lade sig skræmme, og det sidste må vi ikke.

Vi må tage de skrammer, som kommer, men vi må også være klar over, at gode nerver gør det ikke alene. I det lange løb kan vi nemlig ikke holde til skrammerne. Derfor må vi uden at slå noget bevaringsværdigt i stykker holde kraftigt igen på både det private og det offentlige forbrug og ikke mindst holde vores omkostningsniveau i ave og udbygge de erhverv, som gennem større eksport og mindre import kan bedre vor betalingsbalance. Noget sådant kan ikke gennemføres ved diktater, men kun ved, at alle bøjer sig imod hinanden. Det udelukker kamp og kræver samarbejde, det forlanger god vilje raden rundt.

Hermed er jeg tilbage ved mit udgangspunkt, kravet om de gode nerver og de gode viljer. I socialdemokratiet har vi både de gode nerver og den gode vilje. Gårsdagen tyder på, at det samme gælder septemberforligspartierne. Måtte det også gælde de store interesseorganisationer! Der er håb forude, lad os se frem til et nyt og større septemberforlig.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13, hvor vi først går til punkt 2 på dagsordenen, spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 11.57.

Mødet genoptaget kl. 13.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Medlem af folketinget Ebba Strange har meddelt mig, at hun ønsker til undervisningsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

„Hvad kan ministeren oplyse om afskedigelsen af de otte distriktskonsulenter i alkohol- og narkotikaspørgsmål og om, hvordan deres virksomhed tænkes videreført?“

(Foresp. nr. XX).

Man gik først til dagsordenens sidste punkt, der var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Steen Folke (VS)* til justitsministeren:

„Finder ministeren det i overensstemmelse med almindelige retsprincipper, at der indføres regler i forbindelse med universitetsadministrationen, hvorefter sanktioner skal træde i kraft over for studerende alene på baggrund af erklæringerne om ikke at ville overholde gældende regler?“

(Spm. nr. 478).

Skriftlig begrundelse.

Undervisningsministeriet har i en skrivelse til ombudsmanden af 30. april vedrørende RUC-studenterrådets klage over bortvisningen af 200 studenter skrevet, at ministeriet er ved at udarbejde nye regler for bortvisning af studerende. Det hedder i denne skrivelse (citeret efter Information den 5. ds.):

„Nye bestemmelser ville bestå i en udbygning af tidligere bestemmelser og skulle tilsigte relegation ved grov overtrædelse af den akademiske orden, groft eksamenssnyderi og andre overtrædelser af regler, hvorunder efter ministeriets opfattelse klart må høre erklæring om ikke at ville følge gældende regler.“

Professor, dr. jur. Peter Germer har herom sagt: „En sådan regel vil være et radikalt brud med hidtidig praksis.“ (Citeret fra samme avis).

For modstandere af indførelse af en sådan regel vil det være en ringe trøst, at ministeriets bestræbelser på at skærpe reglerne demonstrerer, at bortvisningen af 200 RUC-studerende faktisk ikke havde hjemmel i gældende regler og dermed var ulovlig.

Steen Folke (VS):

Det er efter min opfattelse klart, at undervisningsministerens beslutning om at bortvise et par hundrede studenter fra Roskilde universitetscenter ikke havde hjemmel i gældende lov, og at der altså var tale om en i virkeligheden ulovlig beslutning.

Nu er denne beslutning som bekendt blevet trukket tilbage, og så kan man sige, at den sag jo da i hvert fald foreløbig har fundet en løsning. Men sagen har forskellige aspekter, og der er grund til at følge sagen